

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ ЛАНЦЮГІВ РЕГІОНАЛЬНИХ ТОВАРНИХ РИНКІВ

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. З метою підвищення ефективності функціонування регіональних товарних ринків необхідно особливу увагу приділяти питанням формування логістичних ланцюгів між ними. Але це необхідно здійснювати по новому, враховуючи сучасні підходи до управління регіональними економічними системами на засадах логістики.

Отже, з'ясування сучасної природи функціонування регіональних товарних ринків на засадах формування логістичних ланцюгів є вкрай важливим завданням дослідження товарних ринків.

У зв'язку з цим особливо значущим має бути теоретичне обґрунтування основ формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків на засадах саморозвитку регіонів і їх міжрегіонального співробітництва.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Дослідженням логістичних ланцюгів та окремих його ланок займалися такі вчені, як: В. Алькем, Б. Анікін, Д. Бейд, А. Гаджинський, Л. Гурч, Дж. С. Джонсон, Дж. Есінджер, А. Кальченко, В. Кислий, Є. Крикавський, В. Лисюк, О. Нікішина, М. Тараканов, М. Купер, Дж. Ла-Лонд, Р. Ларіна, В. Сергєєв, В. Стаханов, К. Таньков, О. Тридід, А. Харісон, Р. Хендфілд, Н. Чухрай та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак лише деякі науковці звертають увагу на застосуванні підходів, які пов'язані з логістикою в управлінні всебічним розвитком регіону, такі як: Є. Беякова, Р. Ларіна, О. Носов, В. Сергєєв, І. Рабаданова, Т. Прокоф'єва. Тому, саме питанням саморозвитку регіонів на засадах логістики буде присвячено наше дослідження.

Метою статті є визначення теоретичних основ формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Як свідчить практика функціонування регіональних товарних ринків України в сучасних умовах, однією з причин недосконалості їх діяльності є недостатньо виважене використання потенціалу регіонального розвитку. Аргументувати вищезазначене можна таким чином:

по-перше, не завжди враховується спеціалізація регіонів;

по-друге, недостатньо вивчені проблеми функціонування регіональних товарних ринків в умовах сучасних реформ;

по-третє, потребує удосконалення механізм управління наявними товарними потоками як в межах певного регіону, так і в міжрегіональному плані.

Особливо гостро дане питання постає з погляду самозабезпечення локальних товарних ринків на засадах саморозвитку регіонів і їх міжрегіонального співробітництва.

Саме ринкова логістика дозволяє вирішити питання, пов'язані з вивченням структури товарних ринків соціо-економічної системи та досягненням синергетичного ефекту при взаємодії усіх її елементів між собою і з зовнішнім оточенням; розробкою нових форм і методів регіонального управління, що потребує комплексного вивчення всієї системи регіональних ринків та ринкової інфраструктури. Слід зазначити, що в дослідженні *регіон як ринок* ми будемо розглядати в якості «нової форми територіальної організації продуктивних сил із характерними для кожного особливостями взаємовідносин між суб'єктами ринку, формуванням інфраструктури та загальних умов економічної діяльності» [1]. При цьому належне місце відводиться створенню вільних економічних зон і територій пріоритетного розвитку, які посилюють інтеграційні взаємозв'язки та процеси міжрегіональної та міжнародної співпраці.

Слід також зазначити, що регіон – це соціо-економічна система, якій притаманні такі ознаки, як: когерентність (для елементів системи характерна спільна дія, у результаті якої вони зміцнюються або послабляють один одного); цілісність (виконує по відношенню до елементів, що не входять в систему, функцію, яка відрізняється від простої суми функцій елементів по відношенню до цих елементів); поліструктурність (взаємопереплетіння різноякісних підсистем, що утворюють декілька взаємозв'язаних між собою ієрархічних структур – виробничо-технологічних, територіальних, інституціональних, соціальних тощо).

Оптимізація товарних потоків у регіональних ринках можлива завдяки формуванню та управлінню логістичних ланцюгів поставок для забезпечення саморозвитку, конкурентоспроможності та подальшого розвитку регіону як ринку. Потрібна більш поглиблена та масштабна інтеграція організаційно-виробничих структур, яка буде орієнтована на

кінцевого споживача, з метою підвищення рівня життя населення.

В умовах динамічного глобального розвитку логістика стає найбільш ефективним механізмом подальших економічних перетворень шляхом закономірного впровадження сучасних технологій логістики в економічні процеси України.

Отже, ринкова логістика регіону – це система побудови логістичних ланцюгів інтегрованих регіональних товарних ринків, яка впливає на усі сфери підприємницької діяльності, а також на цілі регіони та країни. В рамках даного дослідження, на думку автора, логістику слід розглядати як *інтегровану логістичну систему*. Якщо логістика – це система, то заслуговує на увагу класифікація систем, що запропонована Р. Чорлі та В. Кеннеді. Сутність кожного класу за даною класифікацією свідчить про таке [2, 3]:

- *морфологічні системи*: містять інформацію про статистичні відношення між елементами;
- *каскадні системи*: передбачають наявність зв'язків, які передають речовину, енергію та інформацію від одного елемента до іншого;
- *системи типу процес-відповідь*: дозволяють вивчати процеси і причинні взаємозв'язки між елементами;
- *керовані системи*: мають додаткові регулюючі елементи, які тримають функціонування системи під контролем.

У даному випадку під *логістичною системою регіональних товарних ринків* розуміється природна реалізація прагнення до систематизації, де відбувається розподіл регіонального товарного ринку як цілого на різні підсистеми. Важливий засіб підтримки контролю за такою системою є системний аналіз і побудова логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків з урахуванням меж її формалізації та неформальних внутрішніх і міжрегіональних відносин.

Отже, важливими економічними завданнями в Україні та її регіонах є забезпечення логістичної підтримки для розвитку регіональних ланцюгів постачань на основі існуючої інфраструктури та побудова розширеної логістичної інфраструктури.

Однак у регіональному аспекті дослідження проблем логістики досі розглядалися з позиції створення територіальних (логістичних) розподільчих або консультативних центрів. В якості прикладу можна назвати оптові ринки сільськогосподарської продукції, нормативно-законодавче супроводження яких прописано в Законі України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» [4].

При регіональному управлінні на логістичних засадах існує необхідність залучення організаційно-виробничих структур усіх видів господарської діяльності, тобто необхідним є поглиблена інтеграція з орієнтацією на кінцевого споживача, що приводить до самозабезпечення, підвищення конкурентоспроможності та загальної ефективності.

Формування регіональних логістичних ланцюгів здійснюється завдяки об'єднанню відокремлених моно(багато) – профільних територіально-виробничих формувань, які мають властиві їм форми, рівні та засоби інтеграції.

Досліджуючи актуальні питання формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків, доцільно розглядати їх з позиції системно-комплексного підходу. Даний підхід дозволяє обробляти масив знань, здійснюючи перевірку його фактами та використовувати дані, які отримані у процесі обробки для пояснення та пошуку закономірностей.

Особливістю товарних ринків є те, що вони орієнтовані на сезонність, динамічність, доволі високу конкуренцію і, відповідно, постійну боротьбу за лідерство. Тому, товарним ринкам притаманне використання інтегрованого підходу, в основі якого лежить формування та управління логістичними ланцюгами.

Закони є основою створення та подальшого функціонування будь-якої системи та мають об'єктивний характер. Специфіку логістики у регіональному розрізі слід розглядати як процес, який є багатофакторним (багатоаспектним). Процеси формування логістичних ланцюгів доцільно розглядати з точки зору законів економіки та теорії систем. Отже, слід зазначити, що, закони логістики відображають стійкі зв'язки у структурах (просторова взаємодія елементів) та у часі (участь та взаємодія в управлінських підходах до організації). На рис. 1 наведено вплив на логістичний процес вищезазначених законів та теорій систем.

Кожний з законів впливає по-різному на логістичні процеси. Саме у знаходженні форм і порядку дії законів та у розробленні й використанні механізму їхньої реалізації полягає запорука побудови ефективних логістичних ланцюгів. У даному процесі також важливим є наявність підструктур (управлінської, інформаційної, технологічної, виробничої) і економічні важелі їх функціонування, які виступають об'єктом реалізації законів і закономірностей, які використовуються.

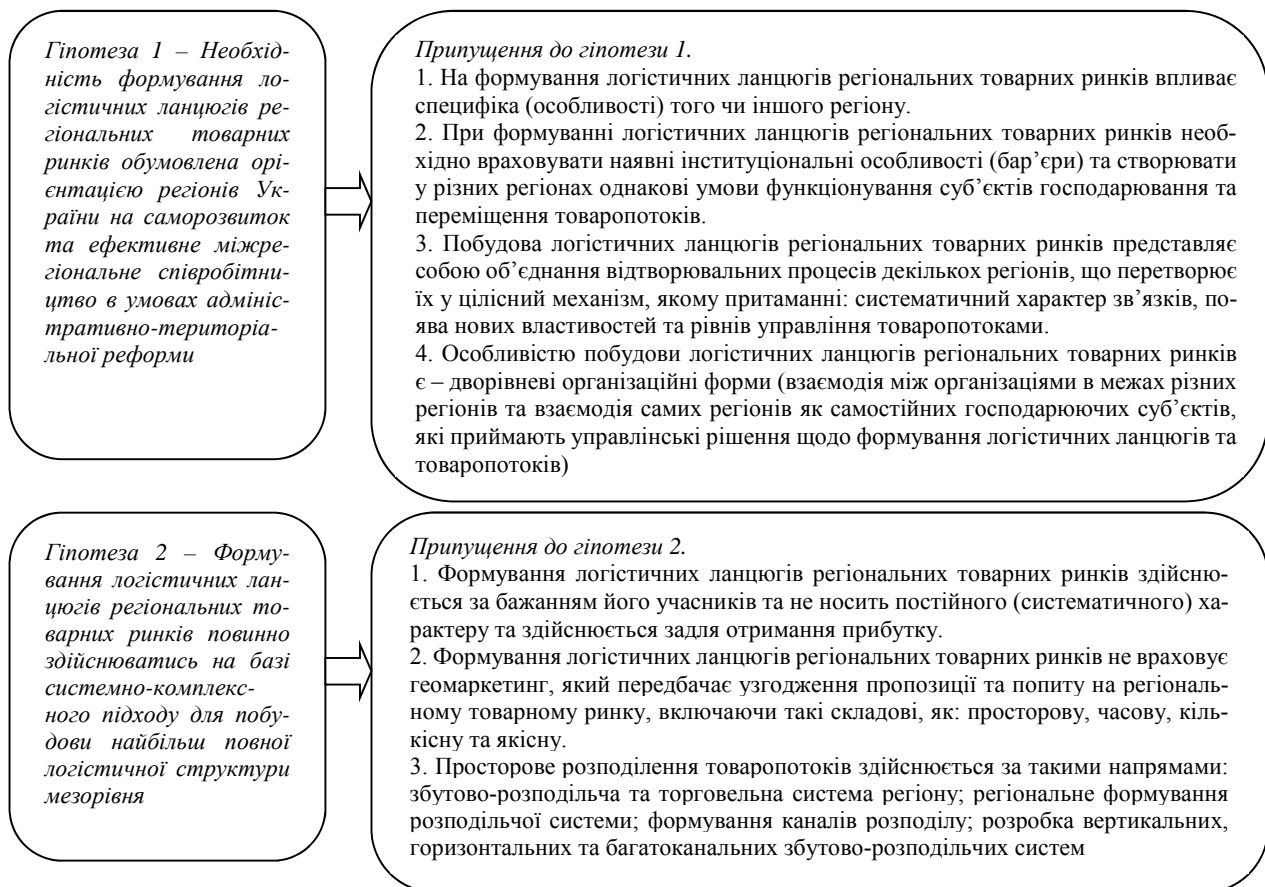
Виходячи з даного дослідження, було висунуто гіпотези до сутності та формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків (рис. 2).

На основі висунутих гіпотез та припущень до них щодо формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків доцільно використовувати ринкові підходи до дослідження логістичних зв'язків на регіональних товарних ринках.

Передумови формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків – це необхідні завершені процеси, які при формуванні зазначених ланцюгів створюють основу для розбудови. Отже, це основа для формування та подальшого ефективного функціонування логістичних ланцюгів з метою саморозвитку регіональних товарних ринків, міжрегіональної інтеграції ринків та ефективного міжрегіонального співробітництва.

Рис. 1. Вплив законів економіки та теорії систем на логістичний процес (розробка автора)

Рис. 2. Гіпотези до сутності та формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків та припущення до них (розробка автора)

Прискорений розвиток глобального ринку призводить до геоекономічних та геополітичних зрушень особливо при формуванні логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків.

Отже, ми вважаємо, що при формуванні концепції саморозвитку регіонів та міжрегіонального співробітництва в умовах євроінтеграції більш адаптованим є впровадження концепції геомаркетингу, яка наближує у своїй інтеграційній функції взаємодію між різними сферами бізнесу та ринковими сегментами. Завданнями геомаркетингу є дослідження просторових характеристик товарних ринків, наявність та розташування потенційних споживачів. Саме сегментація ринків дозволяє виділити географічні зони з метою формування регіональної маркетингової стратегії, яка розробляється на основі поведінки споживачів від регіональних факторів.

Геомаркетинг дозволяє дослідити усі існуючі проблеми взаємодії між різними рівнями регіональних товарних ринків та існуючими проблемами економічних відносин між господарюючими суб'єктами на цих ринках.

Особливістю геомаркетингу є те, що регіональні товарні ринки можна розглядати з позиції формування попиту на товари та умов їх реалізації, тобто ринкова орієнтація виробництва дозволяє формувати попит за рахунок появи господарюючих суб'єктів, які здійснюють просування товарів на регіональний ринок.

Однак, на думку автора, формування ефективних логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків слід здійснювати також і на основі принципів геологістики, під якою проф. В. Дергачов розуміє комплексний підхід до руху матеріальних цінностей; сукупність методів та засобів управління товарним потоком [5]. Крім того, учений вводить ще один термін – транспортна геологістика – наука про міжнародні транспортні коридори, «захват» територій за допомогою міжнародних транспортних коридорів.

Регіональна інтеграція не обмежується національним рівнем. Вона розвивається також активно і між територіально-адміністративними одиницями країн, вважає М. Куриляк [6].

При подальшому формуванні логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків у контексті глобалізації та інтеграції економіки необхідним є розвиток конкуренції, ефективності ринків та діяльності суб'єктів господарювання (учасників ринків) на цих ринках.

Отже, основними передумовами посилення ролі ринкової логістики у саморозвитку регіонів, ресурсному та продовольчому регіональному забезпеченні є:

- управління процесами руху поставок (сировини, товарів), яке займає важливе місце у логістичному ланцюгу регіональних товарних ринків;
- забезпечення процесу руху товарно-матеріальних цінностей, яке здійснюється з використанням комплексно-системного підходу;

- формування концепції побудови логістичних ланцюгів, яке здійснюється за умови інтеграції економічних інтересів суб'єктів ринку та держави;

- створення умов для зниження логістичних витрат, що дозволяє оптимізувати (мінімізувати) витрати у процесі розподілення та подальшого товароруку.

Як свідчать обґрунтовані передумови, отримані на основі статистичних даних Державної служби статистики України за останні роки та проблем ефективного функціонування товарних ринків, необхідність формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків пов'язана з:

- структурними змінами попиту у населення на деякі групи товарів;
- нарощуванням частки імпортової продукції в обсязі реалізації всієї продукції;
- необхідністю ресурсного та продовольчого забезпечення населення регіону;
- фізичним переміщенням товаропотоків (транспортуванням) з одного регіону до іншого;
- необхідністю отримання економічних вигод від здійснення фізичного переміщення та реалізації товарів;
- необхідністю регіонального об'єднання суб'єктів господарювання з метою формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків.
- забезпеченістю населення регіону різними товарами.

Саме з урахуванням вищезазначеного і далі будуть обґрунтовуватись теоретичні засади формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків. Досліджуючи особливості формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків, вважаємо за необхідне розглянути підходи до дослідження регіональних логістичних зв'язків (табл. 1).

У даному дослідженні автор пропонує використати такі підходи до дослідження регіональних логістичних зв'язків: ринковий, функціональний, інформаційний та кадровий, які найбільш відповідають змісту висунутих гіпотез.

У. Ізард у класичній теорії ринків виділяв три рівня ринків: національний, регіональний та субрегіональний. Але, на думку автора, класифікація товарних ринків за територіальною ознакою повинна доповнитись ще двома рівнями: міжнародний та локальний (табл. 2).

Такої ж думки дотримується і проф. В. Лисюк, який вважає, що до цих рівнів ринків слід додати глобальні ринки, товари яких виходять за рамки державних та континентальних меж, однак, у кінцевому результаті, реалізуються на локальних ринках [10].

Теоретичну основу формування логістичних ланцюгів на різних рівнях ринків становлять ідеї певних теорій світової економічної думки, а саме експлікативних, описових та прескриптивних (див. табл. 3).

Таблиця 1

Контент-аналіз регіональних логістичних зв'язків за різними підходами*

Підхід	Опис
Ринковий	Усунення бар'єрів, які заважають об'єднанню, інтеграції та кооперації регіональних ринків товарів, сировини, послуг, капіталу, робочої сили (мезоекономічна координація)
Інституціональний	Вдосконалення законодавчої бази, адміністративних повноважень регіональних та державних інституцій щодо ринкової логістики і товароруху
Економічний	Зниження витрат виробництва, надання більш широкого спектру послуг кінцевому споживачу
Мережевий	Створення системи міжрегіонального співробітництва, в якій регіони співпрацюють і в той же час конкурують між собою
Корпоративний	Розвиток міжфірмової взаємодії, створення інтегрованих корпоративних структур. Державна та регіональна підтримка процесу міжрегіонального товароруху на стратегічних ринках
Маркетинговий	Створення умов для рівноваги попиту та пропозиції на регіональних товарних ринках
Функціональний	Об'єднання регіональних ринків певних товарів, активізація потоків обміну ресурсами, товарами, послугами
Проектний	Участь суб'єктів товарних ринків у різних проектах, програмах, кластерах, об'єднаннях
Процесний	Впровадження нової техніки та технічна модернізація суб'єктів логістичного ланцюгу регіональних товарних ринків
Управлінський	Формування організаційних структур управління, децентралізація управління, інтеграція, об'єднання та координування регіональних логістичних процесів, взаємодія між усіма учасниками ринку (виробники, посередники, дистриб'ютори, споживачі, склади, тощо)
Інформаційний	Формування інформаційних між ланками логістичного ланцюгу регіональних товарних ринків
Технологічний	Впровадження нової техніки та технічна модернізація суб'єктів в процесі товароруху, використання новітніх технологій при управлінні та просуванні товаропотоків
Територіальний	Міжрегіональне регулювання усіх господарських, торговельних, логістичних процесів, пов'язаних з товарорухом
Кадровий	Наявність людського потенціалу в забезпеченні функціонування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків

* Складено автором на основі [7]

Таблиця 2

Класифікація товарних ринків за рівнями функціонування*

Рівні ринку	Характеристика товарів на різних типах ринків
Міжнародні (глобальні)	Рівноважний розподіл товарів, виробництва та споживання в усіх країнах світу
Національні (державні)	Наявність товарів, які необхідні для функціонування ринкової системи країни. Ресурсна база, виробництво та основне споживання товарів зосереджено в країні
Регіональні	Рівноважний розподіл товарів, виробництва та споживання у регіонах країнах
Субрегіональні	Рівноважний розподіл товарів, виробництва та споживання у групі регіонів (країн)
Місцеві (локальні)	Рівноважний розподіл товарів, виробництва та споживання всередині кожного мікрорайону міста або районів області

* Складено автором на основі [8-9].

Таблиця 3

Класифікація теорій світової економічної думки, які є теоретичною основою формування логістичних ланцюгів на різних рівнях товарних ринків*

Групи теорій	Назва теорій	Рівні ринків
Теорії, які розкривають причинно-наслідкові залежності об'єднання, кооперації, взаємодії (експлікативні теорії)	- Феодалізм: Анрі де Буленвільє, Шарль Луї де Монтескьє; - Неофеодалізм: Джон Кеннет Гэлбрейт; - Ліберальний міжурядовий підхід: Стенлі Гоффман	Побудова логістичних ланцюгів на субрегіональному рівні. Регіональна інтеграція
Теорії, які орієнтовані на розробку та уточнення понятійного апарату та дефініцій (дескриптивні (описові) теорії (можливі результати альтернативних рішень)	- Теорія самоуправління: А. Токвіль; - Мережевий підхід: Дж. Річардсон, Г. Джордан, Р. Родес, Д. Марш; - Новий інституціоналізм: Г. Алмонд, Д. Аптер, С. Хантінгтон, Ю. Хабермас, Ф. Фукуяма; - Регіоналізм: П.-Ж. Прудон, Л. Стурцо, Ш. Морра	Побудова логістичних ланцюгів на регіональному та місцевому рівнях
Теорії, які дотримуються політики та права (прескриптивні теорії – інтеграція)	- Соціальний конструктивізм: Пітер Бергер і Томас Лукман; - Легалістський підхід: Софокл, Аристотель, Цицерон, Святий Августин, Тома Аквінський, Г. Гроц, І. Кант; - Дискурсний підхід: Платон, Аристотель, Фома Аквінський, Декарт, Спиноза, Лейбниц	Побудова логістичних ланцюгів на національному та міжнародному рівнях

* Складено автором на основі [8-9].

Так, під експлікативними теоріями у дослідженні будемо розуміти теорії, які розкривають причинно-наслідкові залежності об'єднання, кооперації, взаємодії між учасниками процесів. Описові теорії орієнтовані на розробку та уточнення понятійного апарату та дефініцій теорії.

Прескриптивні теорії дотримуються умов політики та права.

Формування товарних партій та їх рівноважний розподіл необхідно здійснювати шляхом розбудови логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків.

Для цього вважаємо за необхідне здійснити порівняльну характеристику дефініції «логістичний ланцюг» з різних позицій (табл. 4).

Таблиця 4

Підходи до визначення терміну «Логістичний ланцюг»

Підходи	Трактування
3 позиції взаємодії	Потік матеріалів, послуг та інформації від постачальників сировини, вихідних матеріалів через підприємство та склади до кінцевих споживачів, який відображає структуру взаємозв'язків конкретних компаній з різними зовнішніми організаціями [11] Взаємодія учасників процесу товароруку, які об'єднані господарськими зв'язками та діловими відносинами, включаючи виробників продуктів, торгових партнерів, транспортні компанії та постачальників логістичних послуг [12] В загальному виді уявляє собою процес руху товарів та інформації від постачальників та споживачів, який координується на всьому його протязі та характеризується довгочасними договорами між учасниками ланцюга [13] Складна економічна система, яка складається з багатьох підприємств – виробників (продуцентів), дистрибуторів, логістичних провайдерів, які наділені визначеними функціональними можливостями та взаємодіють в матеріальних, фінансових та інформаційних потоках, а також потоках послуг від джерел вихідної сировини до кінцевого споживача [14-20]
3 позиції появи цінності	Мережа організацій, які приймають участь як у верхніх, так і нижчих ланках у різних процесах, та види діяльності, у ході яких створюється цінність у формі товарів та послуг, які з'являються в рамках кінцевого споживача [21]
3 позиції зміни характеру товарного потоку	Чітко визначений маршрут товароруку з логістичними точками (переходами), в яких відбуваються зміни характеру товарного потоку (кількісні і якісні), а також і зміни власника [22, 23]
3 позиції доведення товарного потоку до кінцевого споживача	Лінійно впорядкована сукупність фізичних та юридичних осіб (виробників, дистрибуторів, складів загального користування та ін.), які здійснюють логістичні операції з метою доведення матеріального потоку від однієї логістичної системи до іншої (стосовно продукції виробничо-технічного призначення) або до кінцевого споживача [24] Це складна система, що формується впорядкованою і взаємодіючою сукупністю фізичних чи юридичних осіб на ринку виробництва і постачання матеріальних ресурсів, виробництва та розподілу продукції, які виконують логістичні операції, спрямовані на доведення матеріального потоку від однієї логістичної системи до іншої та до кінцевого споживача [25]
3 позиції процесного підходу	Поступове просування товарів у межах окремого матеріального потоку від первинного постачальника до кінцевого споживача (наприклад, «постачальник → виробник → посередник → споживач») [26] Сукупність взаємопов'язаних послідовних і паралельних операцій (бізнес-процесів) з логістичного забезпечення процесу створення та доведення до споживача готової продукції, роботи або послуги [26]

Як свідчить контент-аналіз категорії «Логістичний ланцюг», єдиної думки щодо її сутності не існує.

На нашу думку, логістичні ланцюги слід розглядати у більш широкому розумінні як формування регіональних економічних взаємозв'язків між суб'єктами господарювання у цих регіонах (рис. 3).

Із рис. 3 бачимо, що у вузькому розумінні ми будемо розглядати взаємозв'язки щодо формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків між суб'єктами господарювання (учасниками логістичного ланцюгу), а у широкому розумінні у цих взаємозв'язках повинні приймати участь і регіональні органи влади.

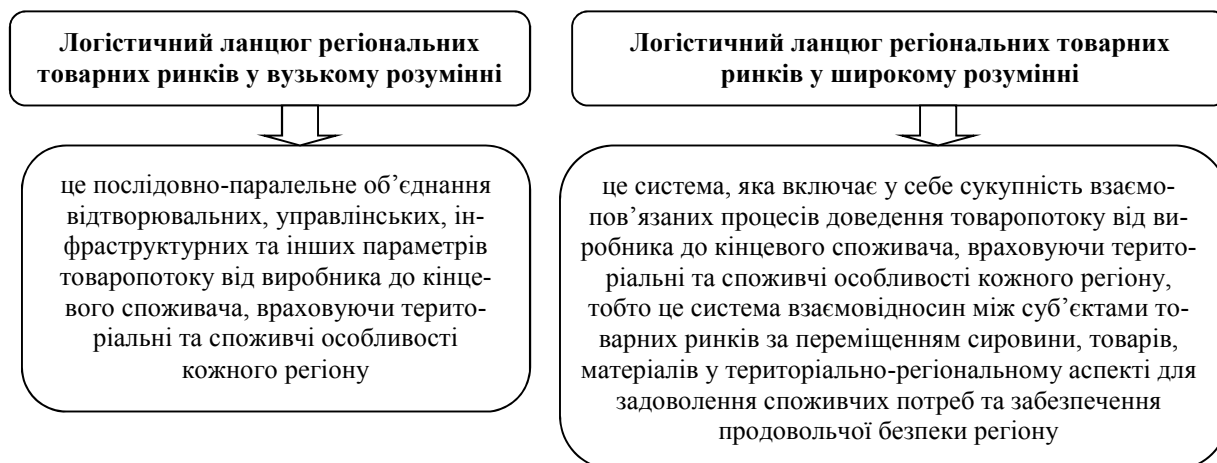
Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, у ході дослідження автором розвинено понятійно-категоріальний апарат теорії ринкової логістики в частині надання визначення таких понять, як: *логістичний ланцюг регіональних товарних ринків у вузькому та широкому розумінні*

на основі контент-аналізу категорії «Логістичний ланцюг» з позицій: взаємодії, появи цінності, зміни характеру товарного потоку, доведення товарного потоку до кінцевого споживача та процесного підходу.

Розроблено робочі гіпотези до формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків і припущень до них.

Визначено передумови формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків на базі системно-комплексного підходу, що дозволило виявити передумови в посиленні ролі логістики у саморозвитку регіонів, ресурсному та продовольчому регіональному забезпеченні, вирішенні проблем їх неефективного функціонування.

Обґрунтовано характер логістичних зв'язків за 14-ма підходами (ринковим, інституціональним, економічним, мережевим, корпоративним, маркетинговим, функціональним, проектним, процесним,

Рис. 3. Визначення категорії «Логістичний ланцюг регіональних товарних ринків» у вузькому та широкому розумінні (розробка автора)

управлінським, інформаційним, технологічним, територіальним та кадровим) та трьома типами («зверху», «знизу», змішаний) відповідно до експлікативних, описових та прескриптивних теорій економічної думки.

Практичне призначення теоретичних засад формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків полягає в тому, що вони можуть бути використані для визначення методології формування вищезазначених ланцюгів.

Література

1. Уманець Т. В., Шаталова Л. С. Економічна самодостатність регіонів України: теоретичні основи, механізм забезпечення, оцінка. Одеса : Інтерпринт, 2015. 260 с. 2. Захарченко В. І., Меркулов М. М. Сталий розвиток економіки регіону: діагностика, методичне забезпечення, політика: [монографія]. Луганськ: Ноулідж, 2014. 182 с. 3. Арженовский В. И. Региональный рынок: воспроизводственный аспект. Нижний Новгород : Б. и. Ко, 1997. 4. Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції». URL: https://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF1ND00W.html. 5. Дергачов В. А. Геополитический словарь-справочник. Киев: КНТ, 2009. 592 с. 6. Куриляк М.Ю. Еволюція концепції «Європи регіонів» у рамках регіональної політики ЄС. *Економічний вісник Донбасу*, 2018. № 2(52). С. 60-67. 7. Плотников В. А. Европейская интеграция Украины через интеграцию Украины / *Институт эволюционной экономики*. 2005. URL: <http://iee.org.ua/ru/pub/p44>. 8. Изард У. Методы регионального анализа: введение в науку о регионах. Москва : «Мысль», 1966. 205 с. 9. Isard W., Aris I., Drennan M., Miller R., Saltzman S., Thorbecke E. *Methods of Interregional and Regional Analysis*. Ashgate, 2004. 490 p. 10. Лысюк В. М., Серов О. О. Локальні ринки в системі національної економіки. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 3(45). С. 19-23. 11. Терминология комбинированных перевозок, подготовленная ООН при участии ЕС, ЕКТМ. Нью-Йорк – Женева, 2011. 71 с. 12. Бауэрсокс Доналд Дж., Клосс Дэйвид Дж. *Логистика : интегрированная цепь поставок*. 2-е изд. /

пер. с англ. Москва : ЗАО «Олимп – Бизнес», 2006. 640 с. 13. Джонсон Д., Вуд Д., Ворлоу Д., Мерфи Д. *Современная логистика* : пер. с англ. Москва : Вильямс, 2016. 720 с. 14. Альбеков А. У. *Логистика*. Ростов н/д. : Рост. гос. эконом. ун-т «РИНХ», 2009. 338 с. 15. Гаджинский А. М. *Логистика : учебник*. Москва : «Дашков и К0», 2013. 420 с. 16. Григорьев М. Н., Долгов А. П., Уваров С. А. *Логистика : учебное пособие*. М. : Гардарики, 2006. 463 с. 17. Долгов А. П., Козлов В. К., Уваров С. А. *Логистический менеджмент фирмы : учебное пособие*. СПб. : Бизнес – пресса, 2005. 384 с. 18. Миروتин Л. Б., Некрасов А. Г. *Логистика интегрированных цепочек поставок : учебник*. Москва: Экамен, 2003. 256 с. 19. Неруш Ю. М. *Логистика в схемах и таблицах*. Москва : Проспект, 2006. 192 с. 20. Щербаков В. В., Гвилия Н. А., Дмитриев А. В. *Управление цепями поставок: учебник / под ред. В. В. Щербакова*. Москва : Юрайт, 2017. 210 с. 21. Искоков М. О. *Управление рисками на этапах инновационного проекта*. Самара : Самарский научный центр РАН, 2013. 92 с. 22. Лисюк В. М., Топалова І. А. Відтворювальний принцип формування теорії ринкової логістики / *Економічні інновації*. ІПРЕЕД НАНУ, Вип. №67. С. 120-130. 23. *Логістика товарного ринку : монографія / за ред. Буркинського Б. В. та Лисюка В. М.* НАН України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. – Одеса : ІПРЕЕД НАНУ, 2018. 244 с. 24. *Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2.* / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К. : Видавничий центр «Академія», 2000. 864 с. 25. Смирнова Е. А. *Управление цепями поставок: учеб. пособ.* СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2009. 120 с. 26. Величко О. П. Сутність логістичного ланцюга та його контроль сучасними агрохолдингами. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. Вип. 3(46), ч. 2. С. 27-33.

References

1. Umanets, T. & Shatalova, L. (2015). *Ekonomiczna samodostatnist rehioniv Ukrayiny: teoretychni osnovy, mekhanizm zabezpechennya, otsinka* [Economic self-sufficiency of regions of Ukraine: theoretical bases, mechanism of provision, evaluation]. Odesa, Interprint, 260 [in Ukrainian].

2. Zakharchenko, V. & Merkulov, M. (2014). Staly rozvytok ekonomiky rehionu: diahnozyka, metodychne zabezpechennya, polityka. [Sustainable development of the region's economy: diagnostics, methodological studies, politics: [monography]. Lugansk, Novelzh, 182 [in Ukrainian].
3. Arzhenovsky, V. (1997). Regional'nyy rynek: vosproizvodstvennyy aspekt. [Regional Market: Reproductive Aspect]. Nizhny Novgorod, B. and. Co.
4. Law of Ukraine «Pro optovi rynky silskohospodarskoyi produktsiyi». [On Wholesale Markets of Agricultural Products] [in Ukrainian]. Retrieved from https://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF1ND00W.html.
5. Dergachev, V. (2009). Geopoliticheskiy slovar'-spravochnik [Geopolitical dictionary-reference book]. Kyiv, CST, 592.
6. Kurylyak, M. (2018). Evolyutsiya kontseptsiyi «Yevropy rehioniv» u ramkakh rehionalnoyi polityky YES [Evolution of the concept of "Europe of the Regions" within the framework of the EU regional policy]. Kyiv, *Ekonomichnyy visnyk Donbasu*, 2(52), 60-67[in Ukrainian].
7. Plotnikov, V. (2005). Yevropeyskaya integratsiya Ukrainy cherez integratsiyu Ukrainy [European Integration of Ukraine through the Integration of Ukraine]. Institute of Evolutionary Economics. Retrieved from <http://iee.org.ua/ru/pub/p44>.
8. Izard, U. (1966). Metody regional'nogo analiza: vvedeniye v nauku o regionakh [Methods of regional analysis: Introduction to the science of the regions]. Moscow, "Thought", 205.
9. Isard, W., Aris, I., Drennan, M., Miller, R., Saltzman, S. & Thorbecke, E. (2004). Methods of Interregional and Regional Analysis. Ashgate, 490.
10. Lysyuk, V. & Serov, O. (2016). Lokalni rynky v systemi natsionalnoyi ekonomiky [Local markets in the system of the national economy]. *Economic Bulletin Donbass*, 3(45), 19-23.
11. Terminologiya kombinirovannykh perevozok, podgotovlennaya OON pri uchastii YES, YEKTM [The terminology of combined transport, prepared by the UN with the participation of the EU, ECTM]. New York - Geneva, 2011. 71 p.
12. Bowersox, Donald & Kloss, David (2006). Logistika : integrirovannaya tsep' postavok [Logistics: an integrated supply chain]. 2nd ed. / trans. from English Moscow, ZAO Olimp - Business, 640.
13. Johnson, D., Wood, D., Vorlow, D. & Murphy, D. (2016). Sovremennaya logistika [Modern Logistics]. Trans. from English. Moscow, Williams, 720.
14. Albekov, A. (2009). Logistika [Logistics]. Rostov n / a. : Growth. state economy University "RINH", 338.
15. Gadzhinsky, A. (2013). Logistika : uchebnik [Logistics: a textbook]. Moscow, "Dashkov and K0", 420.
16. Grigoriev, M., Dolgov, A. & Uvarov, S. (2006). Logistika : uchebnoye posobiye [Logistics: a textbook]. Moscow, Gardariki, 463.
17. Dolgov, A., Kozlov, V. & Uvarov, S. (2005). Logisticheskiy menedzhment firmy : uchebnoye posobiye [Logistics management of the company: a training manual]. SPb., Business Press, 384.
18. Mirotin, L. & Nekrasov, A. (2003). Logistika integrirovannykh tsepochek postavok : uchebnik [Logistics of Integrated Supply Chains: A Textbook]. M., Ekamen, 256.
19. Nerush, Yu. (2006). Logistika v skhemakh i tablitsakh [Logistics in charts and tables]. M., Prospectus, 192.
20. Shcherbakov, V., Gvilia, N. & Dmitriev, A. (2017). Upravleniye tsepyami postavok: uchebnik [Supply Chain Management: a textbook] / ed. V. Century Shcherbakov. Moscow, Yurait, 210.
21. Iskokov, M. (2013). Upravleniye riskami na etapakh innovatsionnogo proyekta [Risk management at the stages of an innovative project]. Samara: Samara Scientific Center of RAS, 92.
22. Lysyuk, V. & Topalova, I. (2018). Vidtvoryvalnyy pryntsyup formuvannya teoriiy rynkovoyi lohistyky [Reproductive principle of formation of the theory of market logistics] / Economic innovations: IPREED NANU, 67, 120-130.
23. Lohistyka tovarnoho rynku : monohrafiya [Logistics of the commodity market: monograph] / ed. Burkinsky, B. and Lysyuk, V. Odessa, IREPRED. NASU, 2018. 244.
24. Ekonomichna entsyklopediya [Economic Encyclopedia]: In three volumes. T. 2. / Redcologist: ... S. Moherny (ed.) and others. Kyiv, Publishing Center "Academy", 2000. 864.
25. Smirnova, E. (2009). Upravleniye tsepyami postavok: ucheb. posob. [Supply Chain Management: studies. Benefit] / Smirnova E. St. Petersburg, Publishing house SPSUEF, 120.
26. Velychko, O. (2012). Sutnist lohistychnoho lantsyuha ta yoho kontrol suchasnymy ahrokhodynhamy [The essence of the logistics chain and its control by modern agroholdings]. *Journal of Socio-Economic Research*, 3(46), 2, 27-33.

Топалова І. А. Теоретичні основи формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків

Актуальність. З'ясування сучасної природи функціонування регіональних товарних ринків на засадах формування логістичних ланцюгів є вкрай важливим завданням дослідження товарних ринків. У зв'язку з цим особливо значущим має бути теоретичне обґрунтування основ формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків на засадах саморозвитку регіонів і їх міжрегіонального співробітництва.

З метою підвищення ефективності функціонування регіональних товарних ринків необхідно особливо увагу приділяти питанням формування логістичних ланцюгів між ними. Але це необхідно здійснювати по новому, враховуючи сучасні підходи до управління регіональними економічними системами на засадах логістики.

Мета та завдання. Метою статті є визначення теоретичних основ формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків.

Результати. У статті розвинено понятійно-категоріальний апарат теорії ринкової логістики на основі контент-аналізу категорії «Логістичний ланцюг». Роз-

роблено дві робочі гіпотези до формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків і наведено припущення до них. Визначено передумови формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків на базі системно-комплексного підходу. Визначено характер логістичних зв'язків за 14-ма підходами та трьома типами взаємовідносин між учасниками відповідно до експлікативних, описових та прескриптивних теорій економічної думки.

Висновки. У статті визначено передумови формування логістичних ланцюгів регіональних товарних ринків на базі системно-комплексного підходу, що дозволило виявити передумови в посиленні ролі логістики у саморозвитку регіонів, ресурсному та продовольчому регіональному забезпеченні, вирішенні проблем їх неефективного функціонування.

Ключові слова: логістичний ланцюг, регіональні товарні ринки, саморозвиток регіонів, міжрегіональне співробітництво, ресурсне та продовольче регіональне забезпечення.

Топалова І. А. Теоретические основы формирования логистических цепей региональных товарных рынков

Актуальность. Определение современной природы функционирования региональных товарных рынков на основе формирования логистических цепей является крайне важной задачей исследования товарных рынков. В связи с этим особенно значимым должно быть теоретическое обоснование основ формирования логистических цепей региональных товарных рынков на основе саморазвития регионов и их межрегионального сотрудничества.

С целью повышения эффективности функционирования региональных товарных рынков необходимо особое внимание уделять вопросам формирования логистических цепей между ними. Но это необходимо осуществлять по новому, учитывая современные подходы к управлению региональными экономическими системами на основе логистики.

Цель и задачи. Целью статьи является определение теоретических основ формирования логистических цепей региональных товарных рынков.

Результаты. В статье расширен понятийно-категориальный аппарат теории рыночной логистики на основе контент-анализа категории «Логистическая цепь». Разработаны две рабочие гипотезы к формированию логистических цепей региональных товарных рынков и приведены предположения к ним. Определены предпосылки формирования логистических цепей региональных товарных рынков на базе системно-комплексного подхода. Определен характер логистических связей по 14-и подходам и трем типам взаимоотношений между участниками в соответствии с экс-

плицативными, описательными и прескриптивными теориями экономической мысли.

Выводы. В статье определены предпосылки формирования логистических цепей региональных товарных рынков на базе системно-комплексного подхода, что позволило выявить предпосылки в усилении роли логистики в саморазвитии регионов, ресурсном и продовольственном региональном обеспечении, решении проблем их неефективного функционирования.

Ключевые слова: логистическая цепь, региональные товарные рынки, саморазвитие регионов, межрегиональное сотрудничество, ресурсное и продовольственное региональное обеспечение.

Topalova I. Theoretical basis of formation of logistic chains of regional commodity markets

Topicality. Clarification of the modern nature of the functioning of regional commodity markets on the basis of the formation of logistics chains is an extremely important task of research commodity markets. In this connection, the theoretical substantiation of the bases of formation of logistic chains of regional commodity markets on the basis of self-development of regions and their interregional cooperation should be especially significant.

In order to increase the efficiency of the operation of regional commodity markets, special attention must be paid to the formation of logistical chains between them. But this needs to be done in a new way, taking into account modern approaches to the management of regional economic systems on the principles of logistics.

Aim and tasks. The purpose of the article is to determine the theoretical foundations for the formation of logistic chains of regional commodity markets.

Results results. In the article the concept-categorical apparatus of the theory of market logistics is developed on the basis of the content analysis of the category "Logistics chain". Two working hypotheses are developed for the formation of logistic chains of regional commodity markets and the assumptions are given to them. The preconditions of formation of logistic chains of regional commodity markets on the basis of system-complex approach are determined. The character of logistic connections according to 14 approaches and three types of relations between the participants according to explicative, descriptive and prescriptive theories of economic thought are determined.

Conclusions. Thus, the article defines the preconditions for the formation of logistic chains of regional commodity markets on the basis of the system-complex approach, which allowed to identify the preconditions for strengthening the role of logistics in self-development of regions, resource and food regional provision, solving the problems of their ineffective functioning.

Keywords: logistic chain, regional commodity markets, self-development of regions, interregional cooperation, resource and food regional provision.

Стаття надійшла до редакції 06.06.2019

Прийнято до друку 19.06.2019